

Дмитро ГОЛОБОРОДОВ,*orcid.org/0000-0001-9744-0026**магістрант кафедри музичного мистецтва та хореографії**Навчально-наукового інституту культури і мистецтва**Луганського національного університету імені Тараса Шевченка**(Полтава, Україна) dmitry.malz@gmail.com*

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ІНДЕКС МАЙСТЕРНОСТІ МУЗИКАНТІВ-МУЛЬТИІНСТРУМЕНТАЛІСТІВ

Музичний мультиінструменталізм – це феномен у музичному мистецтві, сутність якого полягає у володінні грою на кількох музичних інструментах. Це досить рідкісне явище, водночас воно нині отримує популярність у світі. Музичне мистецтво кінця XX – початку XXI століть позначається появою нових незвичних проєктів. Музика стає видовищем, продуктом масового споживання, де поєднуються різні музичні стилі та жанри. Саме в цей час мультиінструменталізм стає вагомим компонентом культури. Тому актуальним є дослідження цього явища та діяльності виконавців, що грають на кількох інструментах. У статті розглянуто класифікацію та види музикантів-мультиінструменталістів. Розроблено основні критерії для поділу мультиінструменталістів: 1) за інструментальним напрямом; 2) за кількістю інструментів; 3) за рівнем володіння грою на інструменті. Також у статті розглянуто формулу, котра дозволяє порахувати індекс майстерності мультиінструменталіста. Визначено такі критерії для розрахунку індексу майстерності мультиінструменталіста: 1) кількість інструментів, якими володіє музикант; 2) складність опанування інструмента; 3) рівень володіння грою на інструменті; 4) спорідненість інструментів за необхідними для гри на них рухами людини. Врахований за формулою індекс майстерності мультиінструменталіста дає змогу музикантові провести порівняльний аналіз себе з іншими мультиінструменталістами та швидко визначити власний ступінь корисності для професійної музичної спільноти. Чим вищий індекс мультиінструменталізму в музиканта, тим більша його конкурентоспроможність на ринку праці. До цього часу в наукових працях не існувало чітко структурованої системи для порівняння мультиінструменталістів між собою. Наведена у статті формула для розрахунку індексу мультиінструменталізму спонукатиме музиканта, що грає на кількох інструментах, удосконалювати свої професійні якості на кожному з них. Під час розгляду класифікації мультиінструменталістів та індексу майстерності мультиінструменталіста автором статті використовувалися такі поняття, як читка з аркуша (ЧА), бал інструмента та спорідненість музичних інструментів.

Ключові слова: мультиінструменталізм, музиканти-мультиінструменталісти, класифікація мультиінструменталістів, індекс майстерності мультиінструменталіста, читка з аркуша.

Dmytro HOLOBORODOV,*orcid.org/0000-0001-9744-0026**Master's Student at the Department of Musical Arts and Choreography**Educational and Scientific Institute of Culture and Arts**of the Luhansk Taras Shevchenko National University**(Poltava, Ukraine) dmitry.malz@gmail.com*

CLASSIFICATION AND SKILL INDEX OF MUSICIANS MULTI-INSTRUMENTALISTS

Musical multi-instrumentalism is a phenomenon in the art of music, the essence of which is the mastery of several musical instruments. This is a rather rare phenomenon and at the same time it is now gaining popularity in the world. Musical art of the late XX – early XXI centuries is marked by the emergence of new unusual projects. Music becomes a spectacle, a product of mass consumption, where different musical styles and genres are combined. It is at this time that multi-instrumentalism becomes an important component of culture. Therefore, the study of this phenomenon and the activities of performers playing several instruments is relevant. The article considers the classification and types of multi-instrumental musicians. The main criteria for the division of multi-instrumentalists have been developed: 1) by instrumental direction; 2) by the number of instruments; 3) by the level of mastery of the instrument. The article also considers the formula that allows you to calculate the skill index of a multi-instrumentalist. The following criteria for calculating the index of skill of a multi-instrumentalist are determined: 1) the number of instruments mastered by the musician; 2) the difficulty of mastering a musical instrument; 3) the level of mastery of the instrument; 4) similarity of instruments in accordance with the movements of a person necessary for sound production. The multi-instrumentalist

skill index calculated by the formula allows the musician to make a comparative analysis of himself with other multi-instrumentalists and quickly determine his degree of usefulness to the professional music community. The higher the index of multi-instrumentalism a musician has, the greater his competitiveness in the labor market. Until now, in scientific works there was no clearly structured system for comparing multi-instrumentalists with each other. The formula given in the article for calculating the index of multi-instrumentalism will encourage a musician who plays several instruments to improve professional qualities on each of them. When considering the classification of multi-instrumentalists and the skill index of multi-instrumentalist, the author of the article used such concepts as reading from a sheet (RSh, sight-reading), musical instrument score and similarity of musical instruments.

Key words: multi-instrumentalism, musicians multi-instrumentalists, classification of multi-instrumentalists, skill index of a multi-instrumentalist, sight-reading.

Постановка проблеми. Мультиінструменталізм наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. став вагомим компонентом культури. Незважаючи на стрімкий розвиток цього явища у світі, досі науковцями не здійснено ґрунтовних наукових досліджень щодо сутності явища мультиінструменталізму, зокрема не проведена класифікація музикантів-мультиінструменталістів, яка дала б змогу визначати рівень їхнього професіоналізму.

Аналіз досліджень. Серед дослідників, які звертали увагу на явище мультиінструменталізму та розглядали його прояви серед різних музикантів, можна виділити Ю. Усова (Усов, 1989), І. Мацієвського (Мацієвський, 2007), В. Біласа (Білас, 2017), С. Королевського (Королевський, 2019) та Б. Яремка (Яремко, 2020). Випускник Університету штату Нью-Йорк І. М. Бурґал у 2004 році захистив магістерську роботу на тему «Мультиінструменталісти, альфасолісти та музичні полімати у студії звукозапису» (Bourgal Ian Matthew, 2004). Е. Джоффе досліджує явище мультиінструменталізму серед гравців на дерев'яних духових інструментах та написав книгу про подвоєння на кларнеті, саксофоні та флейті (Edward Joffe, 2020). Д. Саммер написав підручники для одночасного вивчення труби та флейти, а також випустив низку наукових робіт про аудіозапис у домашніх умовах (Doubler David Summer). Джазовий мультиінструменталіст К. Вадала поділився своїм досвідом гри на різних дерев'яних духових інструментах, видавши в січні 1991 року книгу «Improve Your Doubling. Advanced Studies For Doublers» (Chris Vadala, 1991). Ч. Піллов у 2013 році видав книгу «Woodwind Doubling for the Saxophone Player», де описано, як саксофоністу швидко та якісно оволодіти флейтою, кларнетом та гобоєм (Charles Pillow, 2013). М. Сєрра в 2015 році опублікував посібник із вивчення кількох (дерев'яних духових) інструментів одночасно «Doubling on Woodwinds: Integrating the Practice of Flute, Clarinet & Saxophone» (Mario Cerra, 2015). У 2016 році С. Гамельман написав працю «All by Myself: Essays on the Single-Artist Rock Album» про студійний мультиінструменталізм (Steve Hamelman,

2016). Але, незважаючи на дослідження питань мультиінструменталізму та їх практичної реалізації, серед перерахованих наукових праць жодним чином не розглядалася класифікація виконавців-мультиінструменталістів.

Мета статті полягає в тому, щоб визначити класифікацію мультиінструменталістів та запропонувати формулу для визначення індексу майстерності мультиінструменталіста.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом музичний мультиінструменталізм здебільшого спостерігається серед музикантів, що виконують музику масових жанрів (джаз, поп, рок тощо). Характерною рисою подібного музичного мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ ст. є простота сприйняття, елементарність, наявність видовищних форм, використання електронних музичних інструментів. Здебільшого до масової музики належать композиції, що не потребують високого професіоналізму музикантів у володінні музичними інструментами, хоча, звісно, є винятки (Сідлецька, 2013). Використання мультиінструменталізму в музиці масових жанрів як «видовища», де професійна сторона не відіграє важливу роль, породило серед класичних (академічних) мономузикантів негативний стереотип («гра на кількох інструментах – це несерйозно»), який, на жаль, часто помилково поширюється і на професійну гілку цього явища. Для вирішення цієї проблеми потрібно провести чітке розмежування професійного та непрофесійного мультиінструменталізму. Крім цього, важливо зазначити, що дослідження рівня професіоналізму гри на музичних інструментах мультиінструменталістів доцільно проводити на основі класичних (академічних) творів складності вище середньої, а не композиціях музики масових жанрів.

За кількістю інструментів музиканти можуть бути поділені на тих, хто володіє одним музичним інструментом (моноінструменталісти, моносолюсти) та тих, хто двома і більше (мультиінструменталісти, полісолісти).

Зупинімося на мультиінструменталістах. Автор статті пропонує розглядати їх за трьома критері-

ями: за інструментальним напрямом, за кількістю музичних інструментів, якими вони володіють, та за їхньою якістю, цебто рівнем володіння гри на них. Розгляньмо кожен критерій нарізно.

1. Опис музиканта-мультиінструменталіста за *інструментальним напрямом* (рис. 1).

2. Опис мультиінструменталіста за *кількістю інструментів* (рис. 2).

Інструменти простих рухів (маракаси, шейкери, катеринки тощо) при підрахунку кількості інструментів, якими володіє музикант, не рахуються.

3. Опис за *рівнем володіння музичним інструментом* (якістю гри на інструменті).

Одним з елементів вимірювання рівня володіння музичним інструментом музиканта-мультиінструменталіста може бути рівень читки з аркуша.

Читка з аркуша (ЧА) – це відтворення тексту музичного твору в реальному часі. Цей показник, на нашу думку, є влучним інструментом для визначення «якісної сторони» мультиінструменталістів у професійній сфері їхньої діяльності – виконавстві (гри в симфонічному чи народному оркестрах тощо).

Можна виокремити п'ять рівнів читки з аркуша:

1 рівень – досконала читка: гра без суттєвих помилок із другого програвання партій (напр., симфонічного оркестру) складності вище середнього рівня;

2 рівень – добра читка: гра без суттєвих помилок із 3–5 програвання партій (напр., симфонічного оркестру) складності вище середньої;

3 рівень – задовільна читка: гра без суттєвих помилок із ≈ 6 –14 програвання;

4 рівень – погана читка: гра із некатастрофічними помилками із ≈ 6 –14 програвання, потреба в окремому вивченні музикантом партії;

5 рівень – невиконання вимог 1–4 рівнів (все, що гірше за 4 рівень).

В аналізі мультиінструменталістів важлива не кількість інструментів, на яких музикант може видобувати деякі звуки, а кількість саме тих, де його рівень володіння інструментом розвинений до стану, коли він має змогу спокійно зосередити увагу на нотному тексті та водночас не втратити технічну та виразну складову частину музичування. Без якості кількість нічого не варта. Таким чином, наявність кращої читки з аркуша дає змогу музикантові якісно співпрацювати з найрізноманітнішими професійними музичними колективами.

Структуруймо мультиінструменталістів за рівнем їхнього володіння музичними інструментами та узгодьмо цю структуру опису з раніше згаданим поділом за кількістю інструментів. За «якістю гри» можна мультиінструменталістів розділити на групу початківців, групу студентів та групу професіоналів (рис. 3). Подібний поділ можна застосовувати й до моноінструменталістів. Групі початківців притаманна погана ЧА інструментів (на рівні 4), студентам – задовільна (на рівні 3), а професіоналам – ЧА рівнів 1 або 2.

Для широких (X) мультиінструменталістів (відповідно до класифікації за кількістю інстру-

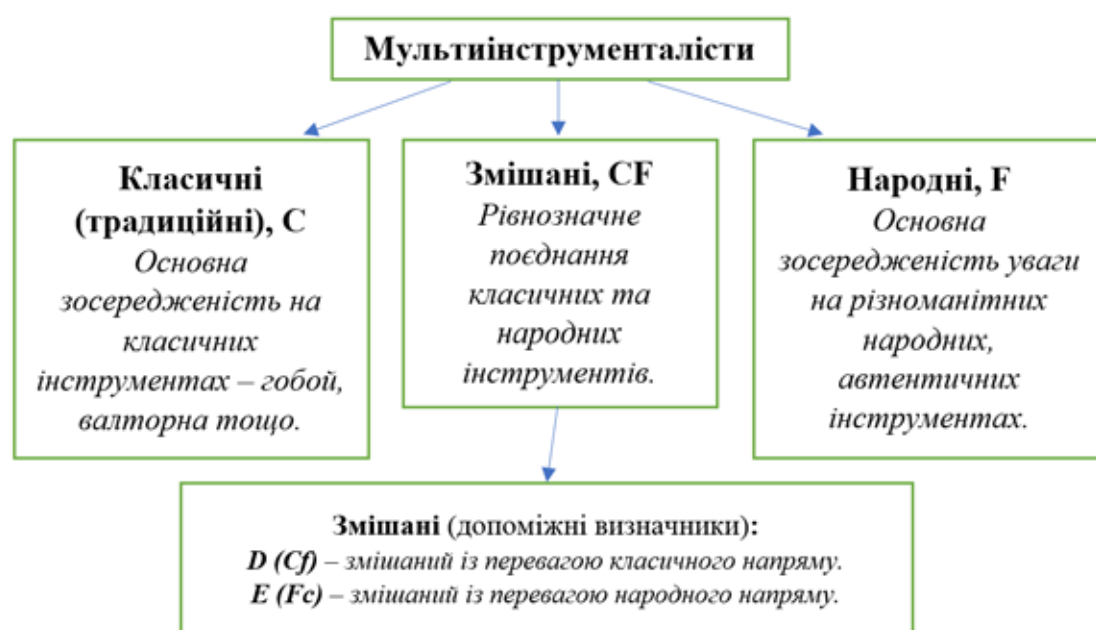

Рис. 1. Мультиінструменталісти за інструментальним напрямом

Рис. 2. Мультиінструменталісти за кількістю інструментів

ментів) належність до тієї чи іншої групи визначаємо за середнім значенням рівнів ЧА *другого, третього та четвертого* інструментів, які за принципом звукovidобування та технікою гри відрізняються від першого та між собою. Номери інструментів музиканта – *перший, другий, третій тощо* – визначаються за якістю його володіння ними, де «перший» позначає інструмент, яким музикант володіє найкраще.

Для середніх (M) мультиінструменталістів та дублерів, котрі грають більше ніж на двох інструментах (Md), належність до тієї чи іншої групи визначаємо за середнім значенням рівнів ЧА *другого та третього* інструментів, які за принципом звукovidобування та технікою гри відрізняються від першого та між собою.

Для вузьких (S) мультиінструменталістів та дублерів, які володіють лише двома інструментами (Sd), – за рівнем ЧА *другого* інструменту, який за принципом звукovidобування та технікою гри відрізняється від першого.

Перший інструмент, який зазвичай є основним у музиканта, має відповідати читці не нижче 2. Якщо ця умова не виконується, то конкурентна спроможність музиканта навіть як моноінструменталіста на професійному ринку праці під великим сумнівом. До того ж відсутність хоча б одного інструмента, яким мультиінструменталіст володіє на рівні ЧА 1 або 2, дає підстави зарахувати цього музиканта до квазімультиінструменталістів. Іноді це може бути навіть початком для дискусії на тему: чи є під-

грунтя таку людину вважати музикантом (хоча б моноінструменталістом) взагалі?

Квазімультиінструменталіст (або вільномультиінструменталіст) – це мультиінструменталіст, який уміє грати лише на близько споріднених за принципом звукovidобування та технікою гри інструментах (напр., гітара, електрогітара; труба, корнет, труба піколо), також це музикант, котрий володіє грою на багатьох інструментах, але на низькому рівні читки з аркуша (4 або 5).

Подана вище класифікація музикантів-мультиінструменталістів дозволяє отримати загальну характеристику виконавців за згаданими трьома критеріями, але водночас вона не є безпосередньо інструментом, який дав би змогу порівняти *рівень мультиінструменталізму* кількох музикантів. Важливими складниками такого порівняння є врахування складності освоєння гри на окремих інструментах, спорідненість вивчених музикантом інструментів та рівень майстерності оволодіння кожним інструментом (ЧА інструментів). Розгляньмо всі ці складники в наступних абзацах для ознайомлення з термінологічною базою та визначення їх зв'язків між собою. Це дасть нам змогу сформулювати остаточний підхід до визначення рівня мультиінструменталізму музикантів, тобто вирахування індексу їхньої майстерності та порівняння на його основі кількох мультиінструменталістів.

Кожен інструмент має свою складність опанування, котра ґрунтується на поєднанні таких рис, як ступінь багатовекторності рухів людини, необхідних для взаємодії з інструментом при звуко-

Рис. 3. Мультиінструменталісти за рівнем володіння інструментами

видобуванні, та складність утримання інтонації, динаміки. Пропонуємо вживати для визначення складності опанування якогось інструменту, а також порівняння перебігу опанування кількох інструментів термін «бал інструмента». Таким чином, *бал інструмента* – це число, яке позначає складність опанування конкретного музичного інструмента щодо інших інструментів. Чим важчий для вивчення інструмент, тим вищий є його бал. Останній може варіюватися залежно від технічно-інструментального багажу мультиінструменталіста, тобто в деяких випадках набуті музикантом навички гри на одному інструменті можуть сприяти легшому та швидшому оволодінню виконавством на іншому. Це стосується споріднених за принципом звуковидобування та технікою гри інструментів.

Складність опанування інструмента – це поєднання складності досягнення чистого інтонуювання, оволодіння різноманітними технічними прийомами, складності отримання рівномірного чистого звуку з гарним тембральним забарвленням, одночасного несиметричного використання різних кінцівок (рук, ніг) при здійсненні комплікаційно-технічних рухів. Всі ці фактори також впливають і на середньостатистичну кількість витрачених років для досягнення людиною першого рівня читки з аркуша.

Числовий розподіл балів музичних інструментів має полягати в послідовному врахуванні основних принципів оцінювання складності опанування (використання при звуковидобуванні «простих рухів» – натиск фортепіанної педалі тощо; заплутаність рухів рук, ніг, рівень їхньої асиметричності при грі; особливості втримання стабільної інтонації, гучності, тембру; потреба у специфічних фізичних особливостях, термінологічних знаннях і таке інше). Важливо зазначити,

що ця стаття покликана лишень окреслити основні ідеї розподілу балів музичних інструментів у контексті класифікації мультиінструменталістів та не має на меті дати чітке визначення балу кожного окремого інструмента.

Залежно від складності опанування інструмент може мати бал від 0,5 до 1,5 із порогом рахунку в 0,25. Виняток – інструменти простих рухів, тобто ті, які не потребують кропіткої праці та спеціалізованого навчання людини для гри на них (наприклад, шейкер). Складність опанування подібних інструментів варто оцінювати у 0 балів позаяк фактично вона є відсутня. Прикладом інструмента з балом 1,5 можна вважати церковний духовий орган. Однією з причин максимальної оцінки складності опанування органа є активна асиметрична задіяність при грі всіх кінцівок людини – двох ніг та двох рук. До інструментів із порівняно середньою важкістю опанування можна зарахувати всі дерев'яні та мідні духові інструменти великого симфонічного оркестру.

Бал будь-якого музичного інструмента може зменшувати своє числове значення залежно від його близькості та спорідненості (за необхідними з боку виконавця для музикування навичками) до раніше опанованих музикантом інструментів. Близькість двох інструментів межи собою можна розраховувати, наприклад, у відсотках, де 100% позначає повну ідентичність, а 0% – відсутність спільних рис. Ми пропонуємо виокремити три основні типи спорідненості: близька, середня та далека. З огляду на відсоткову близькість двох інструментів, вони можуть бути зараховані до одного з трьох типів спорідненості, які по-різному знецінюють бали інструментів (табл. 1). Визначення відсоткової близькості інструментів відповідно до подібності взаємодії людини з ними під

час гри та детальний опис типів спорідненості потребують подальших наукових досліджень.

Для більшості інструментів близька спорідненість зменшує «бал» на 100%, середня спорідненість – на 50%, далека спорідненість – на 25%.

В інструментах із підвищеною складністю опанування (тобто бали яких відповідають найвищому можливому значенню 1,5) спорідненість на знецінення балу впливає таким чином: близька спорідненість зменшує бал до 0,25, середня знецінює його до 1, а далека – до 1,25.

Однобічна спорідненість музичних інструментів – спорідненість, яка не є взаємооберненою та діє лише в одному напрямі. Спостерігається в парах інструментів, де необхідні для гри технічні навички одного інструмента, є складником гри на іншому, проте не навпаки.

У разі однобічної спорідненості бал одного інструмента часто стає складником іншого.

Розгляньмо на прикладі такої пари інструментів: орган і фортепіано (табл. 2). У межах прикладу пропонуємо взяти за умову такий бальний розподіл цих інструментів: 1,5 бали за орган та 1,25 за фортепіано. Технічні навички рухів рук і ніг, що вимагаються при грі на органі, здебільшого покривають вимоги фортепіанних творів, але не навпаки. Навичок гри на фортепіано не вистачить для вільного музикування на органі через те, що органна техніка гри ногами не використовується при грі на цьому інструменті. Тому, якщо фортепіано є *першим*, пріоритетним інструментом (інструмент із кращою ЧА), то бал органа як другого інструмента – $(1,5 - 1,25) = 0,25$ (при цьому фортепіанний бал продовжує відповідати числу 1,25). Якщо ж пріоритетним інструментом є орган (його бал – 1,5), то за фортепіано бал *не* нараховується (оскільки технічні складнощі фортепіано є складником технічних складнощів органа). Слід зазначити, що в процесі порівняння цих інструментів до уваги бралася винятково *спільність рухової взаємодії людини з ними*.

Подібна ситуація спостерігається, приміром, з оркестровою педальною гарфою та леверсною

(ноги в останній не задіяні, хоча руки при грі використовуються подібно). Необхідно також зазначити, що при однобічній спорідненості інструменти відрізняються не набором унікально різних навичок, якими має оволодіти людина для гри, а відсутністю задіяності якоїсь кінцівки (або зведення її ролі до мінімуму) в одному з інструментів.

Нині, ознайомившись із сутністю таких понять, як *складність опанування музичного інструмента* (бал інструмента), *спорідненість інструментів* та *рівень ЧА*, ми можемо визначити кількісно-якісний рівень музикантів-мультиінструменталістів, підраховавши *індекс їхньої майстерності*.

Індекс майстерності мультиінструменталіста – число, яке описує рівень мультиінструменталізму музиканта та дозволяє порівнювати мультиінструменталістів як професійних музикантів.

Для вираховування *індексу майстерності мультиінструменталіста* потрібно використовувати формулу, яка виглядає таким чином: $(A \times k_1) + (B \times k_2) + \dots$, де А та В – бали інструментів («кількість»), а k – це коефіцієнт читки з аркуша («якість»). Кожен рівень читки має свій коефіцієнт: 1 рівень – k = 2; 2 рівень k = 1; 3 рівень k = 0,5; 4 рівень k = 0,25; 5 рівень k = 0. Таким чином, кількість отриманих музикантом за формулою балів прямо залежна від кількості музичних інструментів, якими володіє він, та від рівня цього володіння.

Коефіцієнт читки з аркуша – це умовний коефіцієнт-множник, який корегує бал інструмента відповідно до рівня володіння музикантом гри на ньому, тим самим дає змогу визначити «якісну вагу» того чи іншого інструмента та більш справедливо вирахувати загальний рівень професійності музиканта. Чим нижча читка з аркуша на інструменті, тим є нижча його культурно-професійна цінність гри на цьому інструменті. Очевидно, що погане володіння інструментом обмежує можливості музиканта до реалізації себе при грі на ньому.

Числове значення коефіцієнта до кожного рівня читки з аркуша розраховується з міркувань

Таблиця 1

Залежність величини балів інструментів від типів спорідненості

Інструмент (бал)	Спорідненість (бал)		
	Близька	Середня	Далека
1,25 і менше	-100%	-50%	-25%
1,5	0,25	1	1,25
Винятки з інструментами однобічної спорідненості			
Від легшого (Л) до складнішого (С)		Бал С – бал Л	
Від складнішого (С) до легшого (Л)		0 (бо бал Л – бал С = <0)	

Приклад однобічної спорідненості

Орган	Фортепіано (спільність)
Техніка правої руки	Спільна з органом
Техніка лівої руки	Спільна з органом
Техніка гри правою та лівою ногами	Органна техніка гри ногами відсутня. Використовуються лише прості рухи (натискання педалей)

заохочення музиканта до якнайкращого володіння інструментом: найвищий рівень читки з аркуша ($k = 2$) подвоює бал інструмента, найнижчий – відсутність технічних навичок гри на інструменті та достатнього розуміння процесу звуковидобування, навпаки, знецінює бал будь-якого інструмента до нуля ($k = 0$). Таким чином, митець, який володіє трьома музичними інструментами на високому рівні, матиме в будь-якому разі вище значення індексу майстерності мультиінструменталіста за людину, котра вміє грати на 10 інструментах, але на низькому рівні (уміє грати лише кілька акордів).

Добуток балу інструмента на коефіцієнт його читки з аркуша якоюсь мірою відображає абстрактну кількість витрачених музикантом для досягнення чинного рівня гри сил, часу, калорій. Ми згадуємо вище саме абстрактну кількість через те, що вирахування точних чисел (скільки калорій тощо) потребує проведення окремих додаткових дослідів. Проте використання абстрактної кількості дає змогу порівнювати інструменти між собою на зразок «інструмент А із читкою Б ймовірно затребував у виконавця більше (чи менше) сил, ніж інструмент В із читкою Г».

Чим вищий є (розрахований за формулою) індекс майстерності, тим більш конкурентним є музикант у професійній сфері.

Розгляньмо на практиці підрахунок індексу майстерності. У межах наступного прикладу візьмімо фагот та контрафагот як близько споріднені інструменти та візьмімо за умову такий розподіл балів: фортепіано – 1,25; віолончель – 1,5; валторна, фагот та контрафагот – по 1. Музикант, який уміє грати на фортепіано (1,25), віолончелі (1,5) та фаготі (1) на рівні першої ЧА ($k = 2$) матиме такі підрахунки за кожен свій інструмент: *фортепіано* – $1,25 \times 2 = 2,5$; *віолончель* – $1,5 \times 2 = 3$; *фагот* – $1 \times 2 = 2$. Сума цих добутоків ($2,5 + 3 + 2$) відповідає числу 7,5. Тобто індекс майстерності цього музиканта – 7,5. Якщо розглянути вище музикант, окрім опанованих трьох інструментів, додатково навчився би грати, приміром, ще на *валторні* (бал цього інструмента – 1) та *контрафаготі* ($1 \times 0 = 0$, пояснення нижче) з читкою 2, то він підвищив би значення свого індексу майстерності ($(1 \times 1) + (0 \times 1) = 1$) на один

бал, до значення 8,5. Бал контрафагота дорівнює 1. Але через те, що контрафагот є близькоспорідненим інструментом до одного з раніше вивчених музикантом інструментів (тобто фагота), його бал знецінюється на 100%: $1 \times 0 = 0$.

Висновки. Уперше введена в науковий обіг класифікація мультиінструменталістів дасть змогу музикантам робити порівняльний аналіз себе з іншими мультиінструменталістами. Запропонована формула для визначення індексу майстерності мультиінструменталіста дасть змогу музикантам швидко визначити свій ступінь корисності для професійної музичної спільноти (у скількох колективах музикант може грати і на скількох інструментах, кількість професійних послуг, які може запропонувати музикант, тощо). Виявлено залежність величини значення індексу майстерності мультиінструменталіста від наявних у нього професійних умінь та навичок. Чим вищий індекс майстерності мультиінструменталіста в музиканта, тим більша його конкурентоспроможність на ринку праці. Чим більш різносторонній мультиінструменталіст, тим сильніший вплив на розвиток мистецтва (при його прагненні) він може справити. Музикант із високим індексом майстерності мультиінструменталіста має більше важелів для самореалізації, більше можливостей для проведення рушійних та інноваційних (створення нових стилів, нових музичних інструментів) змін сучасного становища мистецтва. Результати наукового дослідження можуть бути корисними для теорії та практики музичного виконавства – для подальших досліджень музикантами свого рівня мультиінструменталізму, для керівників оркестрів при прийнятті на роботу професійних музикантів. Окрім цього, дослідження класифікації мультиінструменталістів відкрило необхідність подальшого вивчення таких питань: 1) розробка класифікації музичних інструментів за методом взаємодії людини з ними; 2) подальше дослідження розподілу балів музичних інструментів відповідно до складності їх опанування; 3) подальше вивчення нотної літератури, що може бути застосована для визначення професійності музикантів-мультиінструменталістів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білас В. Явище мультиінструменталізму у творчості львівських виконавців-духовиків. *Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя*. 2017. Випуск 9. С. 187–191.
2. Королевський С. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики в процесі оволодіння різними видами музичних інструментів. URL: <https://vseosvita.ua/library/statta-formuvanna-profesijnoi-kompetentnosti-majbutnogo-vcitela-muziki-v-procesi-ovolodinna-riznimi-vidami-muzicnih-instrumentiv-118995.html> (дата звернення 17.04.2021).
3. Мацьевский И. Народная инструментальная музыка как феномен культуры. Алматы : Дайк-Пресс, 2007. 520 с.
4. Сідлецька Т. Особливості масової музики як культурного й соціального феномена. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку* : наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету : збірник наукових праць. 2013. Випуск 19. Т. 1. С. 113–117.
5. Усов Ю. История зарубежного исполнительства на духовых инструментах. Москва : Музыка, 1989. 105 с.
6. Яремко Б. «Пантеон» гуцульських скрипалів космацько-шепітської традиції. *Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка*. 2020. Т. 47. С. 201–228.
7. Bourgal Ian Matthew. Multi-instrumentalists, alphasoloists, and musical polymaths in the recording studio. URL: <http://digital.auraria.edu/AA00006540/00001/1j> (дата звернення 17.04.2021).
8. Charles Pillow. *Woodwind Doubling for the Saxophone Player*. Pennsauken, NJ : BookBaby, 2013. 112 p.
9. Chris Vadala. *Improve Your Doubling. Advanced Studies For Doublers*. Medfield, MA : Dorn Publications, 1991. URL: <https://www.amazon.com/Improve-Your-Doubling-Chris-Vadala/dp/B0018HQG14> (дата звернення 17.04.2021).
10. Doubler David Summer. URL: <https://www.summersong.net/music-education-resources/instrumental-doubling/> (дата звернення 17.04.2021).
11. Edward Joffe. *Woodwind Doubling for Saxophone, Clarinet & Flute*. NYC : Joffe Woodwinds, 2020. 436 p. URL: <http://joffewoodwinds.com/books/woodwind-doubling-saxophone-clarinet-flute/> (дата звернення 17.04.2021).
12. Mario Cerra. *Doubling on Woodwinds : How to integrate the practice of flute, clarinet & saxophone*. Scotts Valley, CA : CreateSpace Independent Publishing Platform, 2015. URL: <https://www.amazon.com/Doubling-Woodwinds-integrate-practice-saxophone/dp/1518754937> (дата звернення 17.04.2021).
13. Steve Hamelman. *All by Myself : Essays on the Single-Artist Rock Album*. Lanham, MD : Rowman & Littlefield Publishers, 2016. 226 p.

REFERENCES

1. Bilas V. I. Yavysheche multyinstrumentalizmu u tvorchosti lvivskykh vykonavtsiv-dukhovykiv. [The phenomenon of multi-instrumentalism in the work of Lviv wind performers]. *Istoriia stanovlennia ta perspektyvy rozvytku dukhovoi muzyky v konteksti natsionalnoi kultury Ukrainy ta zarubizhzhia* : Zbirnyk naukovykh prats. 2017. Vypusk 9. S. 187–191 [in Ukrainian].
2. Korolevskiy S. Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzyky v protsesi ovolodinnia riznymy vydamy muzychnykh instrumentiv. [Formation of professional competence of the future music teacher in the process of mastering different types of musical instruments]. URL: <https://vseosvita.ua/library/statta-formuvanna-profesijnoi-kompetentnosti-majbutnogo-vcitela-muziki-v-procesi-ovolodinna-riznimi-vidami-muzicnih-instrumentiv-118995.html> (Last accessed : 17.04.2021). [in Ukrainian].
3. Matsyevskiy I. Narodnaia instrumentalnaya muzyka kak fenomen kultury. [Folk instrumental music as a cultural phenomenon]. Алматы : Daik Press, 2007. 520 s. [in Russian].
4. Sidletska T. Osoblyvosti masovoi muzyky yak kulturnoho i sotsialnoho fenomena. [Features of mass music as a cultural and social phenomenon]. *Ukrainska kultura : mynule, suchasne, shliakhy rozvytku* : naukovi zapysky Rivnenskoho derzhavnogo humanitarnoho universytetu. 2013. Vypusk 19. T. 1. S. 113–117. [in Ukrainian].
5. Usov Yu. Istoriya zarubezhnogo ispolnitelstva na dukhovykh instrumentakh. [History of foreign performance on wind instruments]. М. : Muzyka, 1989. 105 s. [in Russian].
6. Yaremko B. «Panteon» hutsulskykh skrypalyv kosmatsko-shepitskoi tradytzii. [«Pantheon» of Hutsul violinists of Kosmac-Shepit tradition]. *Donetskyi visnyk Naukovoho tovarystva im. Shevchenka*. 2020. T. 47. S. 201–228. [in Ukrainian].
7. Bourgal Ian Matthew. Multi-instrumentalists, alphasoloists, and musical polymaths in the recording studio. URL: <http://digital.auraria.edu/AA00006540/00001/1j> (Last accessed: 17.04.2021).
8. Charles Pillow. *Woodwind Doubling for the Saxophone Player*. Pennsauken, NJ : BookBaby, 2013. 112 p.
9. Chris Vadala. *Improve Your Doubling. Advanced Studies For Doublers*. Medfield, MA : Dorn Publications, 1991 : web-site. URL : <https://www.amazon.com/Improve-Your-Doubling-Chris-Vadala/dp/B0018HQG14> (Last accessed : 17.04.2021).
10. Doubler David Summer. URL: <https://www.summersong.net/music-education-resources/instrumental-doubling/> (Last accessed : 17.04.2021).
11. Edward Joffe. *Woodwind Doubling for Saxophone, Clarinet & Flute*. NYC : Joffe Woodwinds, 2020. 436 p. URL: <http://joffewoodwinds.com/books/woodwind-doubling-saxophone-clarinet-flute/> (Last accessed : 17.04.2021).
12. Mario Cerra. *Doubling on Woodwinds : How to integrate the practice of flute, clarinet & saxophone*. Scotts Valley, CA : CreateSpace Independent Publishing Platform, 2015. URL: <https://www.amazon.com/Doubling-Woodwinds-integrate-practice-saxophone/dp/1518754937> (Last accessed : 17.04.2021).
13. Steve Hamelman. *All by Myself : Essays on the Single-Artist Rock Album*. Lanham, MD : Rowman & Littlefield Publishers, 2016. 226 p.